

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการกับการบริหาร
วิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
The Relationship between the Teacher's Participation of Academic
Administration and Academic Administration at Education Institution of
Secondary Educational Service Area Office 36

พร้อมพงศ์ รักประชา^{1*} พูลสุข หิงคานนท์² และ อิศเรศ จันทร์เจริญ³
Prompong Rukpracha^{1*}, Poonsuk Hingkanont² and Itsared Chanjarean³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ศึกษาการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 288 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 และมีความเที่ยงแบบสอบถามทั้งฉบับที่ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามการรับรู้ของครู อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.23) 2) ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.54) 3) ความสัมพันธ์ของระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r = .06$) ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของครู การบริหารวิชาการ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

¹ ครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

² รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย

³ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย

*Corresponding author; email: weeraphan.siririth@crc.ac.th

Abstract

The purposes of this descriptive research were: 1) to study level of academic administration at education institution of Secondary Educational Service Area Office 36 2) to investigate the teacher's participation of academic administration at education institution of Secondary Educational Service Area office 36 3) to find the relationship between teacher's participation of academic administration and academic administration at education institution of Secondary Educational Service Area office 36. The sample comprised 288 teacher who worked at the education institute of Secondary Educational Service Area office 36. Multi-stage random sampling were use. The research tools comprised three sets of questionnaires, about academic administration. They were tested for reliability and validity. The reliability of the second and the third sets were both 0.98. The statistical devices used for data analysis were both descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and Pearson Product-moment Correlation Coefficient.

The findings were as follows; 1) the teacher perceived level of academic administration at education institution of Secondary Educational Service Area office 36 at high level, 2) they rated their teacher's participation of academic administration at education institution of Secondary Educational Service Area Office 36 at high level. Finally, 3) there was a statistically significant positive correlation at low level between teacher's participation of academic administration at education institution of Secondary Educational Service Area Office 36 ($r = .06$ $p < .05$). The results of this research suggested that the administrator should give more chance for teacher's participation in academic administration that will gain more efficiency in academic administration in educational institution.

Keywords: Teacher's Participation, Academic Administration and Secondary Educational Service Area Office 36

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้กำหนดนิยามของการศึกษาไว้ว่าหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Ministry of Education, 2003) ทั้งนี้ด้วยเจตนาให้เกิดการพัฒนาประชาชนในชาติให้มีความรู้ ความสามารถ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาที่ใช้ในการวางแผนการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันได้กำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษา ในระยะ 20 ปี ไว้ 5 ประการ โดยเน้นให้ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างทั่วถึง ผู้เรียนได้รับการบริการการศึกษาอย่างเสมอภาค ระบบการศึกษามีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีด

ความสามารถและเต็มศักยภาพ ระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเป็นระบบการศึกษาที่ตอบสนองก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตในบริบทที่เปลี่ยนแปลง (The Office of the Education Council, 2017)

การจัดการศึกษาในแต่ละจังหวัดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต โดยมีเป้าประสงค์ การดำเนินงานที่มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์เทียบเคียงมาตรฐานสากล มีศักยภาพเป็นพลโลกบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง มีระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (The Office of Secondary Education Area 36, 2018) ซึ่งการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งถือเป็นผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่นำเอานโยบายและหลักการทางการศึกษาไปปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการบริหารงานในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการวางนโยบาย และเป็นผู้นำของโรงเรียนในการบริหารงานต่าง ๆ ให้งานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sompongs, 2003) แม้ว่าผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกระดับให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อสังคม คือ ครูและบุคลากรในโรงเรียนที่ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้ภารกิจที่สำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียน คือ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยงานหลัก คือ การบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษารับรู้เป้าหมาย (Jitimai, 2014) ซึ่งงานบริการวิชาการในโรงเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารใช้เวลาในการปฏิบัติถึงร้อยละ 40 ของงานบริหารทั้งหมด (Preeyaporn, 2010) และ The Office of the Basic Education Commission (2009) ได้กำหนดขอบเขตและภารกิจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล แบ่งออกเป็น 12 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

การบริหารงานด้านวิชาการมีขอบเขตงานที่หลากหลาย เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ผู้บริหารโรงเรียนเพียงคนเดียวไม่สามารถทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายได้ บุคลากรทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้บริหารต้องใช้ยุทธศาสตร์เพื่อระดมกำลังความคิด จิตใจ ให้เกิดพลังการบริหาร เป็นการจัดกิจกรรมและให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตั้งแต่ระดับกลุ่มเล็ก ๆ จนกระทั่งกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบมากขึ้น โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างโดย Yupawalai, 2016) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ 4 ด้าน เช่นกัน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการศึกษาของ Muna (2017) ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการในระดับมากก็จะทำให้การบริหารงานวิชาการระดับมากด้วย

เช่นกัน ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาด้านการบริหารวิชาการ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีบทบาทในการพิจารณาแก้ปัญหาและตัดสินใจ ช่วยเหลือสนับสนุน ร่วมกันรับผิดชอบในการบริหารงานด้านวิชาการให้สัมฤทธิ์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำแนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างโดย Yupawalai, 2016) ตามรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน 3) การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล
2. การบริหารวิชาการ ศึกษาจากขอบเขตและภารกิจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ (The Office of the Basic Education Commission, 2009) แบ่งออกเป็น 12 ด้าน 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา มีครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 2,878 คน (The Office of Secondary Education Area 36, 2018) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จำนวน 355 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะ (Yamane, 1970 อ้างโดย Wilai, 2006) ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการสร้างแบบสอบถามด้วยตนเอง แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน แผนกที่ปฏิบัติงานปัจจุบัน และระยะเวลาที่มีประสบการณ์การทำงานเป็นครู ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเติมข้อความลงในช่องว่างและแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้การบริหารวิชาการของผู้บริหารตามขอบเขตงานที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (The Office of the Basic Education Commission, 2009) ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับการรับรู้การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ผู้วิจัยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยศึกษาความตรงของเนื้อหาและวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยสถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เท่ากับ 0.99 และแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเที่ยง 0.98

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยทางไปรษณีย์ ทั้งนี้ได้ทำจดหมายจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 และผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลในกำหนดเวลาได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 288 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.12

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์การบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการ โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการกับการบริหารวิชาการของผู้บริหาร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็น ร้อยละ 66.30 โดยมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 57.60 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 52.10 และมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นครูอยู่ระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.60 รวมทั้งปฏิบัติงานอยู่ในกลุ่มวิชาตามหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 76.38
2. การบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

การบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งสูงกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 4.39$) สำหรับด้านการนิเทศศึกษามีค่าเฉลี่ยในระดับสูง แต่มีค่าน้อยกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 4.17$)

3. ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการด้านการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยในระดับสูงสูงกว่าทุกด้าน ($\bar{X} = 3.93$) ส่วนการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.44$)

4. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ในระดับต่ำ ($r = .06$ $p < .05$)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 รายด้าน กับการบริหารวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวม

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ	.07*	ระดับต่ำ
2. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน	.05*	ระดับต่ำ
3. การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์	.07*	ระดับต่ำ
4. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	.05*	ระดับต่ำ
รวม	.06*	ระดับต่ำ

จากตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล มีความสัมพันธ์กับระดับการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวม เป็นไปในทิศทางบวกในระดับต่ำทุกด้าน ($r = .07, .05, .07, .05$) ที่ระดับนัยสำคัญ $.05$ ($p < .05$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา หัวใจสำคัญของการบริหารที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน คือ การบริหารวิชาการงานบริการวิชาการ ในโรงเรียน เป็นงานที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ซึ่งใช้เวลาในการบริหารจัดการถึงร้อยละ 40 ของงานบริหารจัดการเรียนการสอนทั้งหมด (Preeyaporn, 2010) มีขอบข่ายงานครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ จัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอน และการวัดประเมินผลรวมทั้งติดตามผล

เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (Preeyaporn, 2010) ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดขอบเขตและภารกิจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล 12 ด้าน ซึ่งทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติตามขอบเขตที่กำหนดให้ได้มาตรฐาน (The Office of the Basic Education Commission, 2009) ดังนั้นการบริหารวิชาการของสถานศึกษาโดยภาพรวมจึงอยู่ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาการบริหารวิชาการรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยพบว่าการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งสูงกว่าทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากในการดำเนินการบริหารจัดการของสถานศึกษานั้น ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหาร ครูผู้สอนที่จะต้องปฏิบัติงานตามคู่มือการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนในแต่ละชั้นปีของสถานศึกษา และผู้บริหารต้องจัดให้มีการจัดการอบรมให้ครูทุกคนรับทราบแนวทางการจัดการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานก่อนเปิดภาคเรียนทุกปีการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กำหนดเป็นนโยบายเพื่อสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ (The Office of Secondary Education Area 36, 2018) จึงส่งผลต่อการรับรู้ต่อการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 มีระดับสูงสอดคล้องกับการศึกษาของ Muna (2017) ที่พบว่า การบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติคุณลักษณะตามที่คาดหวัง ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำหนดแนวทางจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงโดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (Preeyaporn, 2010) ผู้บริหารจึงต้องบริหารจัดการให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดที่ครูทุกคนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง จึงส่งผลต่อการรับรู้การบริหารวิชาการของครูในด้านนี้อยู่ในระดับสูงกว่าทุกด้าน ส่วนการบริหารวิชาการด้านการนิเทศศึกษามีค่าเฉลี่ยในระดับสูงแต่ต่ำกว่าทุกด้าน ทั้งนี้เพราะในการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร/ผู้นิเทศกับครูเพื่อดูแลช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครูให้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู (Jitima, 2014) ซึ่งการนิเทศโดยผู้บริหารนั้นอาจสามารถนิเทศงานอย่างทั่วถึงในกลุ่มครูทุกสายงาน จึงส่งผลต่อการรับรู้ในด้านมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

2. ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากในการปฏิบัติตามหน้าที่ของครูจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่ต้องการการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การได้รับผลประโยชน์จากการปฏิบัติงานและการประเมินผลงานที่ตนปฏิบัติตามขอบเขตของงานที่กำหนดโดยผู้บริหาร โดยมีแนวทางการดำเนินงานตามขอบข่ายของการบริหารวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (The Office of the Basic Education Commission, 2009) ซึ่งกำหนดขอบเขตและภารกิจการบริหารงาน

วิชาการในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งเป็นแนวทางที่ครูจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดดังกล่าว ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในจึงอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ Intiphoom (2012) ได้ทำการศึกษามีส่วนร่วมของครูในการบริหาร การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ Viraporn and Kanyaratkarn (2017) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมี ส่วนร่วมกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ประกอบกับบริบทของการปฏิบัติงาน ในสถานศึกษานั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีหลักการในการบริหารงานที่เป็นระบบ โดยจัดให้มีการร่วมมือกันทำงาน ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง กระจายอำนาจ และความรับผิดชอบ ให้ผู้ปฏิบัติริเริ่มสร้างสรรค์ ให้ขวัญ และกำลังใจ ในการทำงาน กระตุ้นครู เตือนครู ให้คำแนะนำ และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Yutsin, 2003) ครูจึงต้องมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ วางแผน ร่วมกัน ตัดสินใจ ร่วมกันปฏิบัติงาน ร่วมกันรับผลประโยชน์ ร่วมกันประเมินผล ติดตามและรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ การแก้ไขปัญหาพัฒนางานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายให้สำเร็จ (Jantane, 2008) ดังนั้นจึงส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงที่สูงกว่าทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติตามหน้าที่ของครูในสถานศึกษาจำเป็นต้อง ปฏิบัติงานตามขอบเขตของงานการจัดการเรียนการสอนและงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานตามขอบข่ายของการบริหารวิชาการของ The Office of the Basic Education Commission (2009) ซึ่งกำหนดขอบเขตและภารกิจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการ ดำเนินงานสำหรับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล แบ่งออกเป็น 12 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การ ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) การ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ซึ่งงานใน ด้านต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นงานที่ครูจะต้องมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติเพื่อหาตามที่เป็นเป้าหมายของสถานศึกษา ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในด้านนี้จึงสูงกว่าด้านอื่น ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับต่ำ เมื่อพิจารณาในรายข้อคำถาม พบว่า รายการที่เกี่ยวข้องกับครูได้รับค่าตอบแทน ความดีความชอบจากการ ปฏิบัติงานด้านบริหารวิชาการในแต่ละด้านนั้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการครูส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ การให้ ค่าตอบแทนและความดีความชอบเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ซึ่งไม่มีส่วนร่วมในการกำหนด ค่าตอบแทนหรือความดีความชอบ ดังที่ โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980 อ้างโดย Yupawalai, 2016) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in Benefits) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทาง เศรษฐกิจ ซึ่งคนทุกคนไม่มีความพอใจในสิ่งที่ตนได้ เป็นความต้องการขั้นตอนพื้นฐานของบุคคล ความรู้สึกว่าตนมี

ประสิทธิภาพ (Sense of Efficiency) ในแต่ละคน ความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จึงเป็นการรับรู้ตามความพึงพอใจต่อการได้รับค่าตอบแทนของแต่ละบุคคล

3. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในระดับต่ำ ($r = .06$ $p < .05$) ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารวิชาการตามการรับรู้ของครูนั้นเป็นการรับรู้การบริหารวิชาการตามขอบเขตการบริหารวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (The Office of the Basic Education Commission, 2009) ที่กำหนดให้ผู้บริหารและครูปฏิบัติตามขอบเขตและภารกิจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางที่ครูจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับขอบเขตที่กำหนด ทั้งนี้การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีขอบข่ายครอบคลุมเกี่ยวกับงานหลักสูตรและการเรียนการสอนตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดประเมินผล การติดตามผล สื่อการเรียนการสอน ที่ต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทและหลักสูตร (Jarunee, 2012) ส่งผลให้ผู้บริหารต้องกำหนดกลยุทธ์ที่จะบริหารวิชาการโดยการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาให้มาร่วมกันปฏิบัติงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (Jarunee, 2012) ดังนั้นจึงส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารวิชาการกับการบริหารวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 เป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ Viraporn and Kanyaratkarn (2017) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการโดยเฉพาะด้านผลประโยชน์ให้สูงขึ้นเพื่อสร้างแรงจูงใจและตัดสินใจ ช่วยเหลือสนับสนุน ร่วมกันรับผิดชอบในการบริหารงานด้านวิชาการให้สัมฤทธิ์ผลและมีคุณภาพส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารวิชาการเพิ่มขึ้น
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในด้านการบริหารวิชาการ ทั้ง 12 ด้าน ตามขอบเขตภารกิจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการทุกด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Charong, M. (2017). *The academic administration of school administrators as perceived by teachers in Taling-Chan Networks Center under Yala Primary Educational Service Area Office 2*. Master's independent study in Educational Administration: Yala Rajabhat University. (in Thai)
- Kao-ian, J. (2012). *Academic administration technology in educational institutions*. Yala: Yala Rajabhat University. (in Thai)

- Kasemsin, S. (2003). **Management**. Bangkok: Thai Wattana Panit. (in Thai)
- Kusolvisitkul, W. (2006). "Sampling and sample size determination" In **The processing series of research in nursing information and statistics**. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Ministry of Education. (2003). **National Education Act, 1999 and Amended (No.2) BE 2545 (2002) with relevant ministerial regulations and compulsory National Education Act BE 2545 (2002)**. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- The Office of Secondary Education Area 36. (2018a). **Data of students and teachers**. <http://data.bopp-obec.info>. May 25, 2018 (in Thai)
- The Office of Secondary Education Area 36. (2018b). **GIS information/general information history**. <http://www.spm36.obec.in.th/index>. May 25, 2018 (in Thai)
- The Office of the Basic Education Commission. (2009). **Course management guideline**. Bangkok: The Office of the Basic Education Commission. (in Thai)
- The Office of the Education Council. (2017). **National Education Development Plan (2017-2036)**. Bangkok: The Office of the Education Council. (in Thai)
- The Office of the National Economic Development Board. (2017). **National Economic and Social Development Plan No.12**. http://www.nesdb.go.th/ewt_news.phd. September 10, 2017 (in Thai)
- Panchan, V. and Nilawan, K. (2017). "The relationship between the participative management and academic administration of the schools under Secondary Educational Service Area Office 1". **Academic Journal, Suan Dusit Graduate School** 13(3): 260-269. (in Thai)
- Phananont, Y. (2003). **Participation in the management role of the commission under the Office of Basic Education Primary School in Saraburi**. Master's thesis in Educational Administration: Chandrakasem University. (in Thai)
- Phunpeng, I. (2012). **The participation of teachers in the academic administration of the secondary school united campus 3 under the Office of Secondary Education Area 29**. Master's thesis in Educational Administration: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Sanguannam, J. (2008). **Theory and practice in educational institution**. 2nd ed. Bangkok: Book point. (in Thai)
- Wannasri, J. (2014). **Academic administration in educational institutions**. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing 3. (in Thai)

- Wattanapun, Y. (2016). **The relationship between transformation leadership of head nurses and participation of registered nurse for hospital accreditation perceived by registered nurses Phrae hospital.** Master's thesis in Nursing Science: Naresuan University. (in Thai)
- WonganutraRoj, P. (2010). **Academic administration.** Bangkok: Bangkok Supplementary Media Center. (in Thai)

(In Thai)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติภาคบังคับพ.ศ.2545.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ)
- จรูญ แก้วเอียน. (2555) . **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา** .ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**.พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์3
- วิระภรณ์ ปานจันทร์ กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ. (2560) . “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 1.” **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต** 13(3) :260-269
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร:บุ๊คพอยท์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารวิชาการ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- มูนา จารง. (2560). **การบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในเครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**
- ยุทธศิลป์ พานนนท์. (2546). **การมีส่วนร่วมในการบริหารตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจันทระเกษม.**
- ยุพลัย วัฒนพันธ์. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล.วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- วิไล กุศลวิศิษฎกุล. (2549) . “การสู่มตัวอย่างและการหาขนาดตัวอย่าง” หน่วยที่5 ในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยทางการแพทย์สารสนเทศและสถิติ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2546) . **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาที่ 36. (2561). **สารสนเทศ GIS/ข้อมูลทั่วไป-ประวัติ.** <http://www.spm36.obec.in.th/index>. 25 พฤษภาคม 2561
- สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาที่ 36. (2561). **ข้อมูลจำนวนนักเรียนและครู.** <http://data.bopp-obec.info> .25 พฤษภาคม 2561
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร**.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพฯ: พรินทวกรกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. http://www.nesdb.go.th/ewt_news.phd. 10 กันยายน 2560.
- อิทธิพล พันธุ์เพ็ง. (2555) .การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.